

Kohti ikäystävällistä yhteiskuntaa. Iäkkäiden henkilöiden palvelujen uudistamistyöryhmän raportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2020:16

Suomen Senioriliike Arvokkaan Vanhenemisen Puolesta ry (Suomen Senioriliike) pitää raportin ehdotuksia pääosin kannatettavina.

Ikääntyneiden tarpeet ja toimintakyky vaihtelevat merkittävästi. Erityistä huomiota on kiinnitettävä iäkkäiden henkilöiden yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamiseen. Myös kaavailut lakimuutokset sekä mahdolliset hallinnolliset uudelleen järjestelyt herättävät huolta.

Suomen Senioriliike yhtyy työryhmän näkemykseen, jonka mukaan on **tärkeää edistää iäkkäiden henkilöiden mahdollisuutta elää ja asua turvallisesti heille soveliaissa monimuotoisissa asumisympäristöissä niin, että iäkkäät henkilöt saavat yksilöllisiä tarpeitaan vastaavat palvelut ja että erityisesti kotiin annettavien palvelujen laatua ja saatavuutta parannetaan.**

Suomen Senioriliike näkee työryhmän tavoin, että **asumispalvelut ja kotiin annettavat palvelut ovat keskeisimpiä iäkkäiden henkilöiden hoitoa ja huolenpitoa turvaavia palveluja omaishoidon ja perhehoidon ohella.** Iäkkäille henkilöille tulee olla tarjolla **monipuolinen valikoima asumisen ja sitä tukevien palvelujen vaihtoehtoja**, koska ikääntyneet henkilöt eivät ole yhtenäinen massa vaan heidän tarpeensa ovat erilaiset.

Suomen Senioriliike haluaa korostaa asumisen ja palveluiden kokonaisuuden kehittämisessä tiivistä yhteistyötä kunnan yhdyskuntarakenteen kehittämisen kanssa. Tältä osin erityisesti kaavoitus- ja ympäristötoimi ovat keskeisiä. **Asunnot ja asuinympäristö palveluinen tukevat ikääntyneiden itsenäistä asumista.**

Kaavailut hallinnolliset muutokset, jossa myös kuntien lähisotepalvelut, kuten vanhuspalvelut, ollaan siirtämässä perustettaville maakunnille, muodostaa merkittävän uhan siitä, että yhteys kunnan vastuulla oleviin palveluihin, erityisesti yhdyskuntarakenteen kehittämiseen, uhkaa katketa.

Tavallista palveluasumista koskevan sääntelyn vaihtoehdot

Suomen Senioriliike pitää kannatettavana työryhmän näkemystä, jonka mukaan nykyiseen tavallista palveluasumista koskevaan sääntökseen tehtäisiin tarkennus, jolla edistetään niin kutsuttujen välimuotoisten asumisratkaisujen toteuttamista. Tavalliseen palveluasumiseen kuuluvia asumisvaihtoehtoja laajennettaisiin ja näin tavallisen palveluasumisen käsite laajenisi nykyisestä.

Tavalliseen palveluasumiseen liittyen työryhmä esittää vaihtoehtona, että se poistettaisiin sosiaalihuoltolain 21 §:n palveluvalikosta. Työryhmän mukaan tavallisen palveluasumisen

poistaminen palveluvalikosta olisi selkeä ratkaisu välimuotoisten asumisratkaisujen edistämiseksi. Tällainen muutos edellyttäisi, että kunta olisi velvollinen avustamaan palvelun tarpeessa olevaa asiakasta asumisen järjestämisessä.

Suomen Senioriliike kantaa huolta siitä, että tällainen ratkaisu voisi heikentää nykyisten asiakkaiden asemaa. Miten taataan se, että tämä toteutuu kaikissa kunnissa ja kaavailuissa maakunnissa riittävällä tavalla ottaen huomioon kunnan muun, erityisesti yhdyskuntarakenteen kehittämisen.?

Tehostetun palveluasumisen yhdistäminen muihin asumis- ja palvelumuotoihin

Suomen Senioriliike kannattaa työryhmässä esillä ollutta ajatusta, että välimuotoista asumista edistettäisiin edellä esitettyjen vaihtoehtojen lisäksi säättämällä, että tehostettua palveluasumista ja muita iäkkäiden asumis- ja palvelumuotoja voitaisiin toteuttaa samassa toimintayksikössä.

lökkään henkilön kannalta tällainen asumismuoto olisi ihanteellinen, koska hän voisi parhaimmillaan viettää samassa asumisyksikössä loppuelämänsä tarvitsematta vaihtaa asuntoa toimintakykynsä heikkenemisen myötä.

Työryhmän ajatus on kuitenkin niin täsmentymätön, että Suomen Senioriliike pitää välttämättömänä ns. välimuotoisen asumisen käsitteen ja sisällön jatkoselvittämistä. Tässä työssä Suomen Senioriliike on tarvittaessa mielellään mukana .

Kotipalvelu ja tukipalvelu erillisiksi palveluiksi

Suomen Senioriliike kannattaa työryhmän ehdotusta kotiin annettavien palvelujen kokonaisuuden selkeyttämistä niin, että kotipalvelun tukipalvelut erotettaisiin omaksi palvelumuodokseen eivätkä ne enää olisi kotipalveluun sisältyviä palveluja. Kummankin palvelun saantikriteerit säilyisivät edelleen yhtenäisinä.
Eriytettyjen palvelujen toimivuus on varmistettava siten, että jokaisella asiakkaalla on henkilökohtainen hoitoyhteyshenkilö, jossa palvelujen ajoitus, toimivuus ja tarpeen vastaavuus ovat jatkuvan tarkastelun kohteena.

Kotiin annettavien palvelujen laadun ja saatavuuden parantaminen

Lakiuudistuksen ensimmäiseen vaiheeseen sisältyvä henkilöstömitoitusta koskeva sääntely luo edellytykset parantaa tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevien iäkkäiden henkilöiden palvelujen laatua merkittävästi. Samalla paineet kotiin annettavien palvelujen laadun ja saatavuuden parantamiseen kasvavat. Vaarana myös on, että henkilöstömitoituksen sääntely aiheuttaa kotihoidon henkilöstön siirtymistä ympärivuorokautisiin palveluihin.

Suomen Senioriliike pitää tärkeänä, että edellä mainittu henkilömitoitusta koskeva sääntely ei vaaranna kotihoidon saatavuutta ja laatua eikä aiheuta kotihoidon työntekijöiden työtaakan lisääntymistä entisestään. Siksi Suomen Senioriliike yhtyy työryhmän ajatukseen, että kotihoidon henkilöstön osalta olisi syytä harkita vanhuspalvelulain täydentämistä henkilöstön

määrän, koulutuksen ja tehtävärakenteen osalta, vaikka suoranaista henkilömitoitusta ei säädettäisikään.

Palveluasumisen kehittäminen

Täydennyksenä työryhmän esityksiin **Suomen Senioriliike ry ehdottaa, että tavanomaista palveluasumista kehitetään ylläpitämään ja edistämään ikäihmisten kuntoa ja mielen virkeyttä. Tämä edellyttää muutoksia palveluasumisen mitoituksiin.**

Suomessa on käytössä 1990-luvulla rakennettuja tiloja, joissa vanhusta kohti on tilaa noin 22-25 m². Kunnan ylläpitäminen ja mielen virkeys vaativat vanhukselle riittävästi tilaa. Englannissa, Hollannissa, Ruotsissa ja Tanskassa tilamitoitus on joko laissa tai sitovissa ohjeissa, ja se on 42-45 m² vanhusta kohti.

Suomen Senioriliike edellyttää, että tilamitoituksen kasvattamisesta säädetään joko lailla tai sitovilla ohjeilla vuoteen 2025 mennessä.

Suomen Senioriliike ry vaatii lisäksi, että säädöksin on varmistettava, että jokainen ikäihminen saa tilaisuuden vähintään tunnin päivittäiseen ulkoiluun turvallisessa ympäristössä. Tämä on ikäihmisten hyvään hoitoon ja jopa ihmisoikeuteen kuuluva asia.

Valvonnan vaikuttavuuden tehostaminen

Suomen Senioriliike pitää tärkeänä valvonnan tehostamista. Valvonnan tulee sisältää aina myös **toimintayksikköjen tarkastaminen ilman ennakkovaroitusta.**

Valvonnan resursseja on vahvistettava. Tämän toteuttamiseksi on tärkeätä, että kaikki palvelujen tuottajat osallistuvat valvonnan rahoittamiseen.

Helsingissä 11. elokuuta 2020

Suomen Senioriliike - Arvokkaan Vanhenemisen Puolesta ry

Maarit Peltomaa
puheenjohtaja

Aaro Harju
varapuheenjohtaja

Suomen Senioriliike Arvokkaan Vanhenemisen Puolesta ry
Vaskivuorentie 12
01600 Vantaa
Puh. 050 345 4200

www.senioriliike.fi